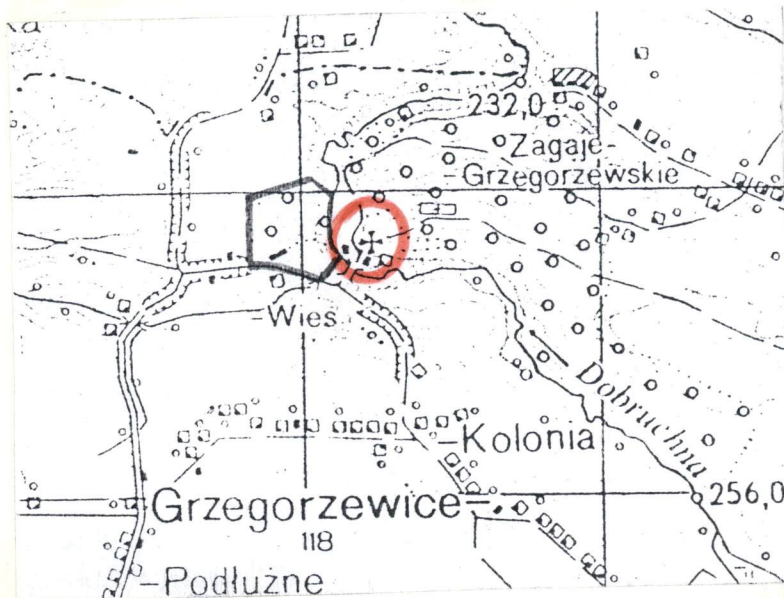

1. Obiekt 383/1
KOŚCIÓŁ PARAFIALNY P.W. ŚW. JANA CHRZCICIELA

2. Czas powstania
**przed 1334/6 r.
rozb.ok. 1627.**

3. Miejscowość
GRZEGORZEWICE

11. Zdjęcia. rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

Plan orientacyjny - skala 1 : 25 000

**Widok kościoła
od pd.-wsch.**

Kościół - widok od strony wsch.

4. Adres **Grzegorzewice
27-425 Waśniów**

nr hipoteczny .....

5. Przynależność administracyjna

województwo **kieleckie**

gmina **Waśniów**

pow. OSTROWIEC

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975

województwo **kieleckie**

powiat **Opatów**

8. Właściciel i jego adres

**Parafia rzymskokatolicka w
Grzegorzewicach. Dekanat
Szewna - Diecezja Sandomierska**

9. Użytkownik i jego adres

J.W.

10. Rejestr zabytków

Nr **254**

data **16.X.1956.**

444

23.06.1967

Nawój h. Topór, wojewoda sandomierski, kasztelan krakowski, prawdopodobnie przed 1334-1336 r. ufundował w Grzegorzewicach kościół p.w. św. Jana Chrzciciela/retundę/, którego istnienie w tym czasie odnotowano jako "ecclesia nova".

Fakt, że obiekt powstał z inicjatywy Nawoja, potwierdził Długosz w Liber beneficiorum, w końcu XV w.

W 1627 r. kościół rozbudowano. Do retundy dostawiono prawdopodobnie nawę i zakrystię /data 1627 została umieszczona na portalu zach./.. W 1633 r. kościół konsekrowano.

W 1 poł. XIX w. do parafii oprócz Grzegorzewic należały: Zagaje, Sarnia Zwola, Wałsnów, Skały i Debruchna. Kościół był w bardzo złym stanie technicznym - w 1845 r. planowano: od nowa wznieść zakrystię, sygnaturkę, skarpe pn. przy nawie/w miejscu zrujnowanej/, prze-murować fronton, wymienić przegni-łe gzymsy wieńczące, drewniane na murewane, w całym kościele dać posadzkę kamienną/ była chyba tylko w prezbiterium i w apsydzie/, wyremontować dachy i stropy. Prac tych nie zrealizowano - obiekt popadał w coraz większą ruinę. W 1851 zawalił się dach nawy.

Kościół zamknięto - wieś przyłączona na pewien czas do parafii w Nowej Słupi.

Przed 1854 r. przeprowadzono remont: wykonano nowe stropy i dachy, gzymsy wieńczące ceglane, c.d. wkładka nr 1.

Sytuacja - kościół orientowany, w Grzegorzewicach, na wysuniętym na zach. wysokim cyplu Góry Sytnej/ w przedłużeniu Pasma Klonowskiego Gór Świętokrzyskich/. Usytuowany pośrodku ogrodzonego placu. Wokół kościoła trawa, chodniki komunikacyjne z płyt betonowych, drzewa przy ogrodzeniu - głównie lipy i klony. Naprzeciw fasady zach. - dzwonnica murowana.

Materiał i konstrukcja - murowany z kamienia łamanego, na zaprawę wapienną i glinianą/gzymsy wieńczące ceglany/ Ściany nawy wraz ze szkarpmi i zakrystia - tynkowane od zewnątrz; wnętrza - wszystkie otynkowane. Nad apsydą kamienne sklepienie konchowe/półkopa/ otynkowane; nad pozostałymi - stropy płaskie belkowe, z podsufitką deskową, otynkowane / w nawie z fasetą/. Konstrukcja dachów - stłocowa, pobicia z blachy ocynkowanej. W apsydzie i w prezbiterium posadzki kamienne/piaskowiec/, w pozostałych - terakota. Okna oszklone drewniane, pojedyncze - w nawie/trzy identyczne wielokwaterowe prostokątne pod łukiem obniżonym/a w prezbiterium /dwa arkadkowe ośmiokwaterowe/. Tylko w apsydzie jedno okienko kamienne okrągłe z maswerkową rozetą, też oszklone. Drzwi obite dwustronnie blachą - zachodnie dwuskrzydłowe, pozostałe - jednoskrzydłowe. Chór muzyczny drewniany na czterech słupach, schodki do niego - drewniane kręcone. Trzy portale z piaskowca. Na ścianach nawy - drewniana boazeria.

Rzut - nawa prawie kwadratowa, do której od wschodu przylega prezbiterium w formie zbliżone do koła, z osobną półokrągłą apsydą. Oś nawy odchylona jest w stosunku do osi prezbiterium i apsydy w stronę pn. Bok prezbiterium wtopiony w przyległą doń od pn. prostokątną zakrystię. Otwory okienne w nawie, prezbiterium, apsydzie - obustronnie rozglifione; drzwiowe - rozglifione do wnętrza.

Bryła - prestopadłościenną nawę opięty szkarpmi. Do niego przylegają równe wysekości - prezbiterium cylindryczne częściowo wtopione w nawę, z osobną półokrągłą apsydą od wschodu. Nad nawą dach dwuspadowy; nieco niższy, wspólny, wielopołaciowy - nad prezbiterium i apsydą. Na wsch. krańcu kalenicy dachu nawy - sześcioboczna wieżyczka na sygnaturkę, przepruta jedną kondygnacją arkadkowej latarni, zwieńczona cebulastym hełmem z krzyżem. Północny bok prezbiterium częściowo wtopiony w przyległą doń od pn., niższą prestopadłościenną zakrystię, pod dachem pulpitu.

Elewacje głównego korpusu/nawy, prezbiterium, apsydy/ równej wysokości, górą zwieńczone profilowanym gzymsem. Tylko ściany nawy wraz ze szkarpmi i zakrystia - otynkowane. Fasada /zach. szczytowa ściana nawy/ dwukondygnacyjna. Jej dolna część w kształcie prostokąta, opiętego na narożach szkarpmi, z arkadowym portalem na osi; nad nią - nad gzymsem - trójkątny gładki szczyt. W kluczu portalu - kartusz herbowy z monogramem Chrystusa "IHS"

<p>14. Kubatura</p> <p>ok. 720 m³</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>140 m²</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>sakralne</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>sakralne</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <p>1932 r. - prace przy retundzie/prezbiterium i apsydzie/m.in. skuto wówczas tynki odcinając średniowieczne kamienne mury, zrekonstruowano kamienną rozetę maswerwą w apsydzie.</p> <p>1958 r. - podłączono elektryczność do kościoła,</p> <p>1960 r. - B.Hertmanowicz opr."Orzeczenie w sprawie kościoła w Grzegorzewicach", PKZ Warszawa - "Inwentaryzację i projekt zabezpieczenia sygnaturki". Przemurowano pęknięcia, wyremontowano więźbę dachową, stropy/założono stalowe belki wzmacniające/.</p> <p>1963 r. - otynkowano stropy w nawie i w prezbiterium.</p> <p>1980/1981 - wymieniono pokrycia dachowe/nowa blacha ocynkowana/, zniszczone tynki wewnętrzne, oczyszczono kamienne portale z warst malarskich, wzmocniono konstrukcję więźby.</p>		<p>19 Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Tynki zewnętrzne w stanie dostatecznym/od strony pn.za-wilgocone i pokryte zielonym nalotem/. Na zakrystii widoczne rysy i spękania/podobnie na pn. ścianie nawy/. Ściany zach. i pn. nawy wybrzuszone. Konstrukcja dachów i stropy w stanie dobrym, pokrycie dachu szczelne, obróbki blacharskie wykonane prawidłowo. Brak jest wokół kościoła opaski odwadniającej i właściwego odprowadzenia wody z terenu placu przykościelnego. Skarpa lessowa, na której stoi obiekt ulega stopniowej erozji.</p> <p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <ul style="list-style-type: none"> - wykonanie opaski odwadniającej wokół kościoła, - zabezpieczenie skarpy lessowej, na której obiekt jest posadowiony. 	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie, Ac.V.27/1738 r./; tamże.Ac.V. 37/1747 r./;Archiwum Kurii Diecezjalnej w Sandomierzu. Akta kościoła par.w Grzegorzewicach od 1845 r.bez sygn.,nlb.;Archiwum Państwowe w Radomiu.Rząd Gubernialny Radomski, sygn.5749, 5750, 5751,5752.

22. Bibliografia

J.Wiśniewski:Dekanat opatowski, Radom 1907, s.199 i n.
T.Szydlowski: Okrągły kościółek w Grzegorzewicach. Ziemia XII.1927, s. 218.
Tenże:Osobliwy zabytek architektury w Grzegorzewicach Kurier Lit.Nauk. 1927,16,dodatek IKC.
P.Behdziewicz:Kilka uwag o rotundzie w Grzegorzewicach, BHS i K ,VI.1938.
T.Szydlowski:Badania i odkrycia w zakresie historii sztuki na terenie sandomiersko-kieleckim/w latach ostatnich/,Pamiętnik Świętokrzyski,I,1930, s. 158 i n.
KZSP,III:Województwo kieleckie,z.7. Powiat opatowski, Warszawa 1959, s. 22.

23. Źródło ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst mgr Anna Adamczyk IX.1995

imie, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki j.w.

imie, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr. j.w. 14.II.1995 r.

imie, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów

PSOZ KIELCE

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwisko wypełniających)

27. Załączniki

wkładka 1- 3

1. Miejscowość GRZEGORZEWICE	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) KOŚCIÓŁ PAR.P.W.ŚW.JANA CHRZCICIELA	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) c.d. p. 12 i 13;zdjęcia.
--	---	---

c.d. p. 12.

Ks. Józef Frey ufundował nowe ołtarze boczne do kościoła.

W 1885 r. wykonano w całym kościele posadzkę kamienną a na jego dachu położono blachę żelazną - w miejscu gontu. W 1899 r. zakupiono nowy instrument organowy; w 1906 r. - odrestaurowano sygnaturkę.

W latach międzywojennych dach kościoła pobito blachą ocynkowaną. W 1932 r. prowadzone prace przy retundzie prezbiterium i apsydzie/, którą wówczas uważano za zabytek romański i datowano na X -XI w. Skute z niej tynki zewnętrzne odsłaniając kamienny watek murów i zrekonstruowano maswerkową rozetę w ścianie wsch. apsydy.

W 1955 r. został wykonany nowy ołtarz główny z piaskowca - przez Trzcinską-Kamińską, artystkę z Kielc; w trzy lata później doprowadzono elektryczność do kościoła; rok później położono posadzkę nawę i w zakrystii - z terakoty; wokół kościoła ułożono chodniki komunikacyjne. W 1960 r. powiększono plac przykościelny; wokół niego wykonano mur kamienny pełny.

Styl - rotunda/obecnie prezbiterium i apsyda/ wzniesione w 1 poł.XIV w. - w stylu romańskim /przejaw zapóźnienia architektury w ośrodkach lokalnych/, nawa z 1627 r. - pozbawiona wyraźnych cech stylowych.

c.d. p. 13.

identycznymi otworami okiennymi, prostokątnymi, górą zamkniętymi łukami koszowymi. Poniżej okien, prawie pośrodku - wejście do nawy w arkadowym obramieniu. Pd. ściana prezbiterium, zaokrąglona, przepruta dwoma wąskimi arkadkowymi oknami. Na osi ściany wsch. apsydy - okrągłe okno, w którym maswerkowa rozeta. Elewacja pn. kościoła pozbawiona okien, opięta szkarpami, z których jedna przylega do bocznej ściany zakrystii. Ściany zakrystii zwieńczone profilowanym gzymsem, tylko na wschodniej - jedno małe prostokątne okienko. Nad całością góruje wieżyczka na sygnaturkę posadowiona na wsch. krańcu kalenicy dachu nawy, na sześciobocznej podstawie, przepruta ażurową latarnią, ponad którą cebulasty hełm. Nad hełmem - krzyż osadzony na kuli. Dwa metalowe krzyże także nad szczytem zach. nawy i nad apsydą.

Wnętrze - całe otynkowane. Nawa kwadratowa z przyległym od wsch. prawie okrągłym prezbiterium z osobną półkolistą apsydą. Nawa i prezbiterium równej wysokości, nakryte jednym płaskim otynkowanym stropem /z faseta tylko nad lateralnymi ścianami nawy/. Apsyda niższa przesklepiona konchowo. Otwór tęczy prostokątny, między apsydą a prezbiterium - arkadowy. Okna w głębokich gładach okiennych - w nawie trzy identyczne od pd., prostokątne pod łukami odcinkowymi, - w prezbiterium dwa małe arkadkowe - też od pd. - w apsydzie małe okienko z maswerkową rozetą na ścianie wsch. Otwory wejściowe do nawy /od zach. i pd./ w głębokich gładach

Anna Adamczyk IX 1995 r.

Wkładkę założył: .....
(imię, nazwisko, data)

PSOZ Kielce

Miejsce przechowywania negatywów: .....

verte !

Wzór ODZ 1978 r.

c.d. p.13.

zamkniętych górą łukiem odcinkowym. Na ścianie pn. prezbiterium odrzwia ostrołukowe do zakrystii, nad którymi krótki odcinek gzymsu. W nawie i w zakrystii posadzka ceramiczna, w prezbiterium i w apsydzie kamienna. Przy ścianie zach. nawy chór muzyczny z prostą balustradą wsparty na czterech słupach, w pd.-zach. narożniku - schodki kręcone wiodące na pedest chóru. Ściany nawy w dolnych partiach obite drewnianą boazerią.

Wyposażenie - dwa ołtarze boczne barokowe, dwie chrzcielnice kamienne/gotycka i barokowa/.

Instalacje - elektryczna i odgromowa.

Elewacja zach. kościoła.

Elewacja pd. kościoła.

Portal pd. do nawy.

1. Miejscowość GRZEGORZEWICE	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) KOSCIÓŁ PAR.P.W. SW.JANA CHRZCICIELA	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) Zdjęcia.
---------------------------------	--	--

Dach nad zakrystią.

Okienko w prezbiterium kościoła.
Okienko z maswerkiem w apsydzie.

Wkładkę założył: Anna Adamczyk IX 1995 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: PSOZ Kielce

Wnętrze - widok na apsydę.

Wnętrze - widok na chór muzyczny.

Wnętrze - widok na narożnik
nawy /pd.-wsch./.

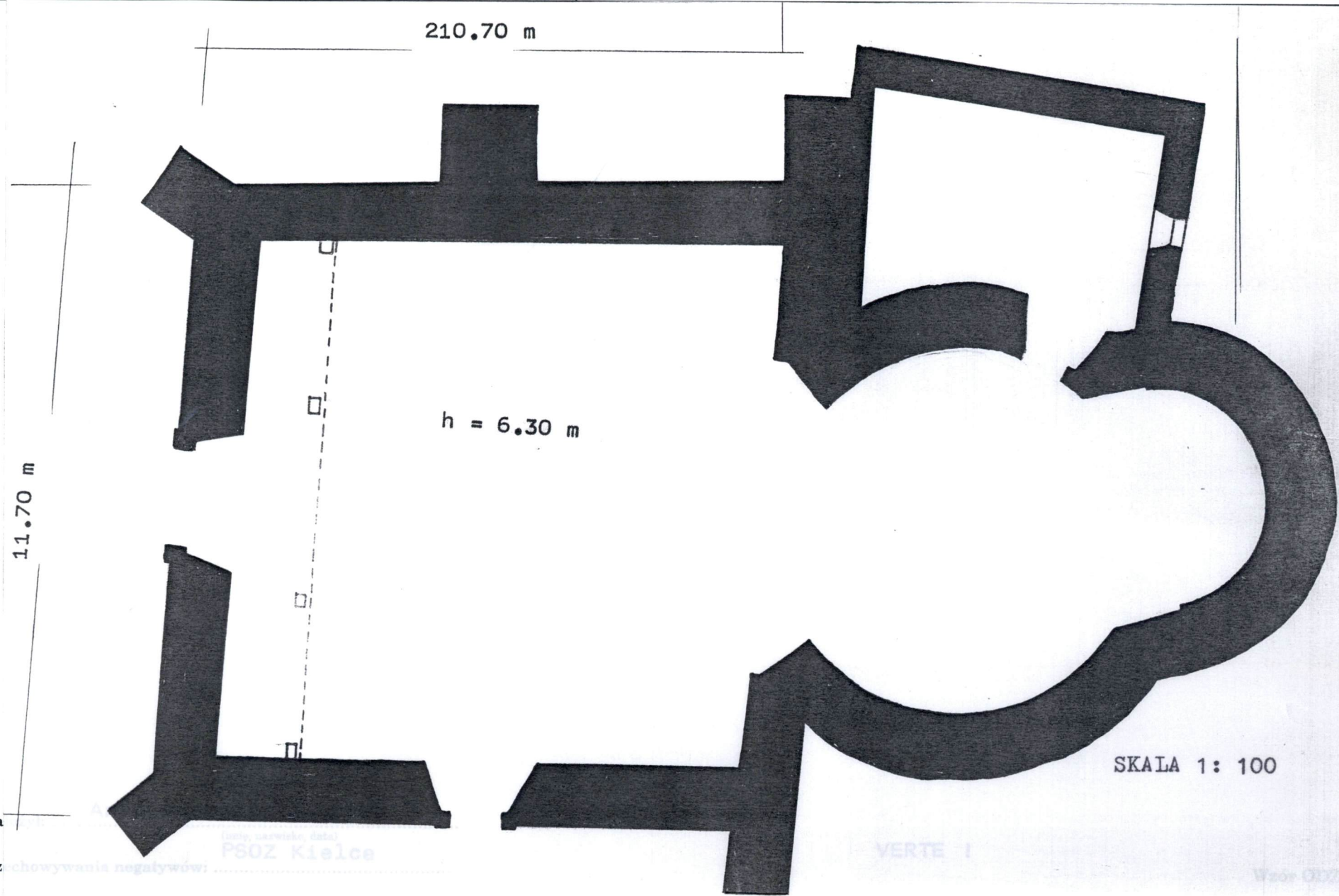

Wnętrze-portal do zakrystii.

1. Miejscowość GRZEGORZEWICE	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) KOSCIÓŁ PAR.P.W. SW.JANA CHRZCICIELA	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) Rzut kościoła, na odwrociu - plan sytuacyjny.
---------------------------------	--	---

Wkładkę za

Miejsce prz

chowywania negatywów:

(data, nazwa, data)
PSOZ Kielce

VERTE I

Wzór 01/1 978 r.

